

Філоненко О.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

А.Б. РЕЗНІК ПРО САМООСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ

Поруч з видатним педагогом В.О. Сухомлинським на Кіровоградщині виросла група теоретично підготовлених, ініціативних керівників шкіл, які шляхом систематичних пошуків, експериментальних досліджень згуртували колективи педагогів-одномумців, досягли стабільних результатів у навчанні і вихованні учнівської молоді. Серед них був Арон Борисович Резнік (1919-1995), талановитий освітянин, кандидат педагогічних наук, який з 1963 по 1979 рік очолював Гайворонську загальноосвітню школу № 5 Кіровоградської області. Він у числі тих, хто започаткував в області систему вивчення і реалізацію ідей В.О. Сухомлинського про розумове виховання учнів. Створена ним оригінальна творча лабораторія Гайворонської школи № 5 стала відомою за межами області, а також у республіках колишнього СРСР. У 70-ті роки ХХ ст. досвід шкільного колективу був представлений на обласних, республіканських виставках, на III та IV Всесоюзних педагогічних читаннях (2 – Всесоюзних, 8 – республіканських та 16 – обласних конференціях), висвітлювався в плакатах та методичних рекомендаціях обласного ІУВ, в 10 книгах, численних брошурах, у союзній та республіканській пресі [1, с. 19]. Творчий доробок А. Б. Резніка надзвичайно вагомий: 6 книг, 18 робіт у наукових збірниках, близько 300 статей. У своїх творах він сформулював низку цінних ідей, які за своїм змістом і характером відповідають педагогічним потребам сьогодення.

Широкомасштабною за своїм розмахом і плідною за результатами була робота А.Б. Резніка і педагогічного колективу Гайворонській загальноосвітній школі № 5 над створенням ефективної системи розумового виховання учнів, розвитку їхньої пізнавальної активності. Як вчитель історії і суспільствознавства, і як директор школи, а пізніше і як керівник наукової лабораторії А.Б. Резнік прагнув того, щоб як уроки так і позакласні виховні заходи у школі були спрямовані насамперед на розвиток самостійності учнів, ініціативи, творчості. Ця проблема була наскрізною в його педагогічній і науковій діяльності.

А.Б. Резнік зазначав: «Не можна лише вчити. Необхідно і вчити вчитися. Питання наукової організації навчальної праці, проблем самоосвіти сьогодні постають перед школою як проблеми першочергові, незважаючи на їх надзвичайну складність» [3, с. 349].

У Гайворонській загальноосвітній школі для кожної дитини були створені всі необхідні умови для самопізнання та саморозвитку. Підготовка учнів до самоосвіти здійснювалася в трьох напрямках:

1. Формування умінь і навичок самоосвітньої роботи на уроках.

2. Стимулювання самоосвіти учнів у традиційних формах позакласної роботи: предметних гуртках, конкурсах тощо.

3. Пошуки й постійне вдосконалення нових форм роботи розвитку пізнавальної активності учнів.

«Шлях до самоосвіти, – підкреслював А.Б. Резнік – розпочинається з уроку. Саме на уроках учителі привчають учнів до самостійної пізнавальної діяльності, вчать їх не тільки слухати, але й сприймати, тобто самостійно, активно, творчо осмислювати ту чи іншу інформацію... При низькій якості навчального процесу самоосвіта школяра, як правило, не можлива. Від сприймання матеріалу, який пояснює вчитель, через репродуктивну, а потім і творчу діяльність та посилення самостійної роботи – такий шлях удосконалення пізнавальної активності учня» [2, с. 42-43].

А.Б. Резнік був майстром створення проблемних ситуацій у навчанні й вихованні. Наприклад, на одному зі своїх уроків з суспільствознавства він запропонував випускникам уявити таку ситуацію: «Ваші мрії збулися, кожен став тим, ким хотів (називає обрані учнями професії). І ось трапилось фантастичне: доля звела всіх вас на безлюдному острові. Що будете їсти? У що одягнетесь?» [1, с. 160].

Подібні ситуації, проблемні питання спонукали до роздумів, пошуку нестандартних рішень. Директор прагнув навчити старшокласників висувати гіпотези і шукати переконливі аргументи для їх доведення.

Одним з перших Арон Борисович запровадив на своїх уроках тестування учнів, широко використовував опорно-логічні схеми, ефективні методи формування критичного мислення школярів. «Найважливіше, – підкреслював він, – своя точка зору і аргументація для її захисту» [3, с. 349].

Під керівництвом А.Б. Резніка в школі було створене «Товариство самоосвіти», яке включало ефективні форми позакласної роботи з учнями різних вікових груп.

Кожна з цих форм мала своє призначення:

1) клуб «Чомучки» розвивав допитливість і пізнавальну активність молодших школярів;

2) усний журнал «Хочу все знати» поглиблював інтерес знань в учнів 5-9 класів;

3) в «Школі самоосвіти» старшокласники оволодівали теорією і методикою самоосвітньої діяльності. На заняттях старшокласники оволодівали раціональними прийомами читання, конспектування, підготовки рефератів, доповідей.

4) У школі А.Б. Резніка систематично видавався «Бюлетень самоосвіти», де висвітлювався досвід кращих учнів, було запроваджено «Творчу книжку», в якій фіксувалися успіхи учня з творчої діяльності.

5) Така організація навчально-виховного процесу давала дітям віру в свої сили, в свій розум, формувала творче відношення до будь-якої справи, стимулювала розумовий і творчий розвиток кожного учня.

Підсумовуючи вищесказане, хочемо наголосити, що завдання кожного педагога – дати учням не лише певну суму знань, а й привити вміння та

навички до самостійного пошуку знань, розвинути в них прагнення, бажання займатися самоосвітою. Саме тому, досвід А.Б.Резніка потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Мудрий І.Л., Поліщук В.П., Постельняк А.І., Романюк Т.Б. Резнік А.Б. Вчений, талановитий педагог-новатор / І.Л. Мудрий та інші. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво. – 2011 – 266 с.
2. Резнік А.Б. Самоосвіта учнів у школі / А.Б. Резнік. – К.: Тов. «Знання» УРСР. – 1979. – 48 с.
3. Резнік А.Б. Гражданское становление школьников / А.Б. Резнік // Педагогический поиск. – М., 1988 – С. 301-362.
4. Резнік А.Б. Гражданское становление школьников / А.Б. Резнік. – М., 1985. – 80 с.
5. Чабан О.І. Він був справжнім генератором педагогічних ідей / О.І. Чабан // Освітнянське слово. – 1999. – № 7-8.

Цапко А.М.

аспірант;

Науковий керівник: Зеленська Л.Д.

доктор педагогічних наук, професор,

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Входження України до світового освітнього співтовариства, інтенсивний характер розвитку сучасних технологічних процесів, інтерес до нашої країни з боку інших держав зумовлюють необхідність модернізації, оновлення усіх структурних ланок освітньої діяльності ВНЗ, зокрема, навчально-виховного процесу згідно ідей Болонської декларації. Офіційною датою початку процесу прийнято вважати 19 червня 1999 року, коли було підписано Болонську угоду. Болонський процес – це процес структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм й інституційних перетворень вищих навчальних закладів [2, с. 26-31].

Учасники Болонського процесу схвалили двоетапну систему вищої освіти, зазначаючи, що введення подібної системи бажане і в інших європейських країнах. Двоетапна система вищої освіти запроваджувалася на основі двох ключових навчальних циклів: незакінчена вища (додипломна) освіта і закінчена вища (післядипломна) освіта, причому тривалість першого циклу мала складати не менше трьох років.

По завершенні першого циклу вищої освіти присуджується вчений (академічний) ступінь бакалавра. Кінцевим результатом другого циклу навчання на протязі 1-2 років є вчений (академічний) ступінь магістра, як у